

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ

Банах Сергій Володимирович — кандидат юридичних наук, декан юридичного факультету Тернопільського національного економічного університету;

Буглак Юрій Олександрович — кандидат юридичних наук, Голова підкомітету Верховної Ради України з питань запобігання та протидії політичній корупції, народний депутат України, Заслужений юрист України;

Галуцько Валентин Васильович — доктор юридичних наук, професор, директор Науково-дослідного Інституту Публічного права;

Гиренко Інна Володимирівна — доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри Національного університету біоресурсів і природокористування;

Головченко Людмила Миколаївна — кандидат юридичних наук, заступник директора Інституту права та післядипломної освіти Міністерства юстиції України, Заслужений юрист України;

Григор'єв Микола Віталійович — кандидат юридичних наук, керуючий партнер адвокатського об'єднання MG group, адвокат;

Дрозд Олексій Юрійович — доктор юридичних наук, доцент, провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ України;

Дьомін Юрій Михайлович — доктор юридичних наук, професор Національна академія прокуратури України;

Журавльов Дмитро Володимирович — доктор юридичних наук, доцент, Перший заступник директора Інституту права та післядипломної освіти Міністерства юстиції України, Заслужений юрист України, голова науково-експертної ради при Підкомітеті з питань запобігання та протидії політичній корупції Верховної ради України;

Клемпарський Микола Миколайович — доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри загально-правових дисциплін Донецького юридичного інституту МВС України;

Ковальчук Андрій Трохимович — доктор юридичних наук, професор, професор кафедри правосуддя Державного університету та технологій;

Короєд Сергій Олександрович — доктор юридичних наук, доцент, завідуючий кафедрою цивільного права і процесу Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького;

Лазур Ярослав Володимирович — доктор юридичних наук, доцент, декан юридичного факультету Ужгородського національного університету;

Лошицький Михайло Васильович — доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного права та процесу Національної академії внутрішніх справ України;

Олійник Олександр Миколайович — кандидат юридичних наук, Директор департаменту з питань правосуддя та національної безпеки Міністерства юстиції України;

Оніщенко Наталія Миколаївна — доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, академік Національної академії правових наук України, завідувач відділу теорії держави і права Інституту держави і права ім. В. М. Корецького. Голова секції науково-консультативної ради при Вищому адміністративному суді України;

Петков Сергій Валерійович — кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник НДІ публічного права;

Прилипка Сергій Миколайович — доктор юридичних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, академік Національної академії правових наук України, член Вищої кваліфікаційної комісії суддів України;

Русских Валерій Олександрович — кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник НДІ публічного права;

Хомішин Максим Анатолійович — адвокат.

Чижмарь Катерина Іванівна — доктор юридичних наук, Заслужений юрист України, Директор Інституту права та післядипломної освіти Міністерства юстиції України, Голова редакційної ради Науково-практичного журналу «Право та юстиція»;

Чижмарь Юрій Васильович — доктор юридичних наук, народний депутат України;

ВВЕДЕННЯ

Проведення заходів по реформуванню сільськогосподарського сектору економіки було започатковано Україною ще за часів Радянського Союзу, в склад якої в той час входила Україна. Необхідність запровадження радикальних заходів в аграрному секторі економіки була викликана декількома причинами. По-перше, монополія держави на землю гальмувала розвиток не тільки аграрного сектору економіки, але й пов'язаних з ним інших секторів народного господарства. По-друге, незважаючи на те, що Україна мала величезні території сільськогосподарських угідь, в складі якої переважали чорноземи, занадто централізоване регулювання аграрного сектору, недостатнє втілення в сільськогосподарський сектор сучасних агротехнічних технологій привели до того, що аграрний сектор економіки не тільки не розвивався, а знаходився в застійному стані. Ці негативні тенденції вимагали від держави проведення глибоких реформувальних заходів в аграрному секторі економіки.

18 грудня 1990 року Верховна Рада Української РСР прийняла постанову «Про земельну реформу», якою визначила, що земельна реформа, об'єктом якої з 15 березня 1991 року мали стати всі землі Української РСР, є складовою частиною економічної реформи, здійснюваної в Україні у зв'язку з переходом економіки держави до ринкових відносин. Завданням цієї реформи являвся перерозподіл земель з одночасною передачею їх у приватну та колективну власність, а також у користування підприємствам, установам і організаціям з метою створення умов для рівноправного розвитку різних форм господарювання на землі, формування багатокладної економіки, раціонального використання та охорони земель.

Черговим шагом у сфері правового регулювання земельних відносин стало прийняття 18 грудня 1990 року Верховною Радою Української РСР Земельного кодексу Української РСР.

Після проголошення незалежності Україна фактично приступила до втілення в життя аграрної реформи і створення своєї національної правової бази в сфері земельних відносин.

25 жовтня 2001 року Верховна Рада України прийняла Земельний кодекс України, який діє в даний час.

Більш як за 16 років дії Земельного кодексу України він зазнав значних змін. При цьому, якщо до 2009 року зміни та доповнення до Кодексу носили загальний характер і в значній мірі робили відсилання щодо їх регулювання до інших законодавчих актів, то з 2009 року намітилася тенденція щодо внесення змін та доповнень до Земельного Кодексу України, які носять системний та деталізований характер, і досить конкретизовано і повно регулюють положення та норми Кодексу. Разом з тим, і з урахуванням цих позитивних змін, Земельний кодекс України потребує вдосконалення, оскільки значна частина його статей носить загальний, декларативний характер.

З М І С Т

ВВЕДЕННЯ.....	5
ЗЕМЕЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ.....	6
Розділ I ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА.....	9
Глава 1 Основні положення.....	9
Стаття 1. Земля — основне національне багатство.....	9
Стаття 2. Земельні відносини.....	10
Стаття 3. Регулювання земельних відносин.....	11
Стаття 4. Земельне законодавство та його завдання.....	15
Стаття 5. Принципи земельного законодавства.....	15
Глава 2 Повноваження Верховної Ради України, Верховної Ради Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування в галузі земельних відносин.....	16
Стаття 6. Повноваження Верховної Ради України в галузі земельних відносин.....	16
Стаття 7. Повноваження Верховної Ради Автономної Республіки Крим у галузі земельних відносин.....	18
Стаття 8. Повноваження обласних рад у галузі земельних відносин.....	20
Стаття 9. Повноваження Київської і Севастопольської міських рад у галузі земельних відносин.....	21
Стаття 10. Повноваження районних рад у галузі земельних відносин.....	23
Стаття 11. Повноваження районних у містах рад у галузі земельних відносин.....	24
Стаття 12. Повноваження сільських, селищних, міських рад та їх виконавчих органів у галузі земельних відносин.....	24
Глава 3 Повноваження органів виконавчої влади в галузі земельних відносин.....	26
Стаття 13. Повноваження Кабінету Міністрів України в галузі земельних відносин.....	26
Стаття 14. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, у галузі земельних відносин.....	27
Стаття 14-1. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, у галузі земельних відносин.....	36
Стаття 14-2. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, у галузі земельних відносин.....	37
Стаття 15. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері земельних відносин.....	41
Стаття 15-1. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин.....	46
Стаття 15-2. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері здійснення державного нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі, у сфері земельних відносин.....	52
Стаття 16. Повноваження Ради міністрів Автономної Республіки Крим у галузі земельних відносин.....	54
Стаття 17. Повноваження місцевих державних адміністрацій у галузі земельних відносин.....	56
Стаття 17-1. Повноваження державних органів приватизації у галузі земельних відносин.....	57
Розділ II ЗЕМЛІ УКРАЇНИ.....	58
Глава 4 Склад та цільове призначення земель України.....	58
Стаття 18. Склад земель.....	58
Стаття 19. Категорії земель.....	58
Стаття 20. Встановлення та зміна цільового призначення земельних ділянок.....	64
Стаття 21. Наслідки порушення порядку встановлення та зміни цільового призначення земель.....	67
Глава 5 Землі сільськогосподарського призначення.....	67
Стаття 22. Визначення земель сільськогосподарського призначення та порядок їх використання.....	67
Стаття 23. Пріоритетність земель сільськогосподарського призначення.....	70
Стаття 24. Земельні ділянки державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій.....	71
Стаття 25. Приватизація земель державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій.....	72

Стаття 26. Використання земельних ділянок з меліоративними системами	76
Стаття 27. Збереження права на землю сільськогосподарських підприємств, установ та організацій, особистих селянських і фермерських господарств	78
Стаття 28. Земельні ділянки сільськогосподарських підприємств	79
Стаття 29. Визначення місця розташування земельних ділянок громадян при ліквідації сільськогосподарських підприємств, установ та організацій	80
Стаття 30. Розподіл несільськогосподарських угідь при ліквідації сільськогосподарських підприємств	80
Стаття 31. Землі фермерського господарства	81
Стаття 32. Приватизація земельних ділянок членами фермерських господарств	82
Стаття 33. Земельні ділянки особистих селянських господарств	82
Стаття 34. Землі для сінокосіння і випасання худоби	87
Стаття 35. Земельні ділянки для садівництва	87
Стаття 36. Земельні ділянки для городництва	89
Стаття 37. Право несільськогосподарських підприємств, установ та організацій на землю	89
Стаття 37 ¹ . Особливості використання та розпорядження земельними ділянками, розташованими у масиві земель сільськогосподарського призначення, а також полезахисними лісовими смугами, які обмежують такий масив	90
Глава 6 Землі житлової та громадської забудови	93
Стаття 38. Визначення земель житлової та громадської забудови	93
Стаття 39. Використання земель житлової та громадської забудови	94
Стаття 40. Земельні ділянки для будівництва та обслуговування жилого будинку, господарських будівель і гаражного будівництва	96
Стаття 41. Земельні ділянки житлово-будівельних (житлових) і гаражно-будівельних кооперативів	96
Стаття 42. Земельні ділянки багатоквартирних будинків	97
Глава 7 Землі природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення	98
Стаття 43. Землі природно-заповідного фонду	98
Стаття 44. Склад земель природно-заповідного фонду	99
Стаття 45. Використання земель природно-заповідного фонду	100
Стаття 46. Землі іншого природоохоронного призначення та їх використання	103
Глава 8 Землі оздоровчого призначення	104
Стаття 47. Визначення земель оздоровчого призначення	104
Стаття 48. Обмеження діяльності на землях оздоровчого призначення	105
Стаття 49. Використання земель оздоровчого призначення	107
Глава 9 Землі рекреаційного призначення	108
Стаття 50. Визначення земель рекреаційного призначення	108
Стаття 51. Склад земель рекреаційного призначення	108
Стаття 52. Використання земель рекреаційного призначення	109
Глава 10 Землі історико-культурного призначення	112
Стаття 53. Склад земель історико-культурного призначення	112
Стаття 54. Використання земель історико-культурного призначення	115
Глава 11 Землі лісогосподарського призначення	117
Стаття 55. Визначення земель лісогосподарського призначення	117
Стаття 56. Власність на землі лісогосподарського призначення	118
Стаття 57. Використання земель лісогосподарського призначення	120
Глава 12 Землі водного фонду	123
Стаття 58. Склад земель водного фонду	123
Стаття 59. Право на землі водного фонду	125
Стаття 60. Прибережні захисні смуги	126
Стаття 61. Обмеження у використанні земельних ділянок прибережних захисних смуг уздовж річок, навколо водойм та на островах	128
Стаття 62. Обмеження у використанні земельних ділянок прибережних захисних смуг уздовж морів, морських заток і лиманів та на островах у внутрішніх морських водах	129
Стаття 63. Смуги відведення	130
Стаття 64. Берегові смуги водних шляхів	130
Глава 13 Землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення	131
Стаття 65. Визначення земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення	131
Стаття 66. Землі промисловості	132

Стаття 66-1. Землі індустріальних парків.....	135
Стаття 67. Землі транспорту.....	142
Стаття 68. Землі залізничного транспорту.....	143
Стаття 69. Землі морського транспорту.....	143
Стаття 70. Землі річкового транспорту.....	144
Стаття 71. Землі автомобільного транспорту та дорожнього господарства.....	145
Стаття 72. Землі авіаційного транспорту.....	146
Стаття 73. Землі трубопровідного транспорту.....	148
Стаття 74. Землі міського електротранспорту.....	154
Стаття 75. Землі зв'язку.....	155
Стаття 76. Землі енергетичної системи.....	156
Стаття 77. Землі оборони.....	159
Розділ III ПРАВА НА ЗЕМЛЮ.....	170
Глава 14 Право власності на землю.....	170
Стаття 78. Зміст права власності на землю.....	170
Стаття 79. Земельна ділянка як об'єкт права власності.....	170
Стаття 79-1. Формування земельної ділянки як об'єкта цивільних прав.....	171
Стаття 80. Суб'єкти права власності на землю.....	174
Стаття 81. Право власності на землю громадян.....	175
Стаття 82. Право власності на землю юридичних осіб.....	176
Стаття 83. Право власності на землю територіальних громад.....	177
Стаття 84. Право власності на землю держави.....	180
Стаття 85. Право власності на землю іноземних держав.....	182
Стаття 86. Спільна власність на земельну ділянку.....	183
Стаття 87. Виникнення права спільної часткової власності на земельну ділянку.....	184
Стаття 88. Володіння, користування та розпорядження земельною ділянкою, що перебуває у спільній частковій власності.....	184
Стаття 89. Спільна сумісна власність на земельну ділянку.....	188
Стаття 90. Права власників земельних ділянок.....	189
Стаття 91. Обов'язки власників земельних ділянок.....	190
Глава 15 Право користування землею.....	191
Стаття 92. Право постійного користування земельною ділянкою.....	191
Стаття 93. Право оренди земельної ділянки.....	192
Стаття 94. Право концесіонера на земельну ділянку.....	209
Стаття 95. Права землекористувачів.....	218
Стаття 96. Обов'язки землекористувачів.....	219
Стаття 97. Обов'язки підприємств, установ та організацій, що проводять розвідувальні роботи.....	220
Глава 16 Право земельного сервітуту.....	222
Стаття 98. Зміст права земельного сервітуту.....	222
Стаття 99. Види права земельного сервітуту.....	224
Стаття 100. Порядок встановлення земельних сервітутів.....	226
Стаття 101. Дія земельного сервітуту.....	229
Стаття 102. Припинення дії земельного сервітуту.....	229
Стаття 102 ¹ . Підстави набуття і зміст права користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб або для забудови.....	230
Глава 16-1 Право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб або для забудови.....	234
Стаття 102-1. Підстави набуття і зміст права користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб або для забудови.....	234
Глава 17 Добросусідство.....	238
Стаття 103. Зміст добросусідства.....	238
Стаття 104. Попередження шкідливого впливу на сусідню земельну ділянку.....	239
Стаття 105. Наслідки проникнення на земельну ділянку гілок і коренів дерев.....	240
Стаття 106. Обов'язки щодо визначення спільних меж.....	240
Стаття 107. Відновлення меж.....	243
Стаття 108. Спільне використання межових споруд.....	244
Стаття 109. Використання дерев, які стоять на межі земельних ділянок.....	244
Глава 18 Обмеження прав на землю.....	245
Стаття 110. Поняття обмеження у використанні земельних ділянок, обтяження прав на земельну ділянку.....	245

Стаття 111. Обтяження прав на земельну ділянку, обмеження у використанні земель	246
Стаття 112. Охоронні зони.....	249
Стаття 113. Зони санітарної охорони.....	250
Стаття 114. Санітарно-захисні зони.....	251
Стаття 115. Зони особливого режиму використання земель	263
Розділ IV НАБУТТЯ І РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА ЗЕМЛЮ	265
Глава 19 Набуття права на землю громадянами та юридичними особами	265
Стаття 116. Підстави набуття права на землю із земель державної та комунальної власності.....	265
Стаття 117. Передача земельних ділянок державної власності у комунальну власність чи земельних ділянок комунальної власності у державну власність	267
Стаття 118. Порядок безоплатної приватизації земельних ділянок громадянами.....	268
Стаття 119. Набуття права на земельну ділянку за давністю користування (набувальна давність).....	275
Стаття 120. Перехід права на земельну ділянку у разі набуття права на жилий будинок, будівлю або споруду	277
Стаття 121. Норми безоплатної передачі земельних ділянок громадянам	279
Стаття 122. Повноваження органів виконавчої влади, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування щодо передачі земельних ділянок у власність або у користування.....	280
Стаття 123. Порядок надання земельних ділянок державної або комунальної власності у користування	283
Стаття 124. Порядок передачі земельних ділянок в оренду	292
Стаття 125. Виникнення права на земельну ділянку.....	294
Стаття 126. Оформлення речових прав на земельну ділянку	294
Глава 20 Продаж земельних ділянок або прав на них на підставі цивільно — правових договорів.....	298
Стаття 127. Продаж земельних ділянок державної чи комунальної власності або прав на них	298
Стаття 128. Порядок продажу земельних ділянок державної та комунальної власності громадянам та юридичним особам	298
Стаття 129. Особливості продажу земельних ділянок державної або комунальної власності іноземним державам, іноземним юридичним особам	303
Стаття 130. Покупці земель сільськогосподарського призначення	305
Стаття 131. Набуття права власності на земельні ділянки на підставі інших цивільно-правових угод	306
Стаття 132. Зміст угод про перехід права власності на земельні ділянки	307
Стаття 133. Застава земельних ділянок або прав на них	308
Глава 21 Продаж земельних ділянок або прав на них на конкурентних засадах.....	309
Коментар до глави 21 цього Кодексу	309
Стаття 134. Обов'язковість продажу земельних ділянок державної чи комунальної власності або прав на них на конкурентних засадах (земельних торгах).....	310
Стаття 135. Земельні торги	317
Стаття 136. Добір земельних ділянок державної чи комунальної власності та підготовка лотів для продажу на земельних торгах	324
Стаття 137. Підготовка до проведення та порядок проведення земельних торгів.....	327
Стаття 138. Встановлення результатів торгів	342
Стаття 139. Оприлюднення результатів земельних торгів.....	343
Глава 22 Припинення прав на землю.....	343
Стаття 140. Підстави припинення права власності на земельну ділянку	343
Стаття 141. Підстави припинення права користування земельною ділянкою	346
Стаття 142. Добровільна відмова від права власності або права постійного користування земельною ділянкою	348
Стаття 143. Підстави для примусового припинення прав на земельну ділянку	348
Стаття 144. Порядок припинення права користування земельними ділянками, які використовуються з порушенням земельного законодавства	351
Стаття 145. Припинення права власності на земельну ділянку особи, якій земельна ділянка не може належати на праві власності.....	355
Стаття 146. Випук земельних ділянок для суспільних потреб	355
Стаття 147. Примусове відчуження земельних ділянок з мотивів суспільної необхідності.....	358
Стаття 148. Конфіскація земельної ділянки.....	360

Стаття 148-1. Перехід права власності на земельні ділянки, що перебувають у користуванні.....	362
Стаття 149. Порядок вилучення земельних ділянок.....	364
Стаття 150. Особливо цінні землі та порядок припинення прав на них.....	366
Стаття 151. Порядок погодження питань, пов'язаних з викупом земельних ділянок для суспільних потреб або з мотивів суспільної необхідності.....	380
Розділ V ГАРАНТІЇ ПРАВ НА ЗЕМЛЮ.....	384
Глава 23 Захист прав на землю.....	384
Стаття 152. Способи захисту прав на земельні ділянки.....	384
Стаття 153. Гарантії права власності на земельну ділянку.....	384
Стаття 154. Відповідальність органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування за порушення права власності на землю.....	386
Стаття 155. Відповідальність органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування за видання актів, які порушують права власників земельних ділянок.....	386
Глава 24 Відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам.....	387
Стаття 156. Підстави відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам.....	387
Стаття 157. Порядок відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам.....	388
Глава 25 Вирішення земельних спорів.....	403
Стаття 158. Органи, що вирішують земельні спори.....	403
Стаття 159. Порядок розгляду земельних спорів органами місцевого самоврядування та центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин.....	405
Стаття 160. Права і обов'язки сторін при розгляді земельних спорів.....	406
Стаття 161. Виконання рішення центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин та органів місцевого самоврядування щодо земельних спорів.....	407
Розділ VI ОХОРОНА ЗЕМЕЛЬ.....	408
Глава 26 Завдання, зміст і порядок охорони земель.....	408
Стаття 162. Поняття охорони земель.....	408
Стаття 163. Завдання охорони земель.....	414
Стаття 164. Зміст охорони земель.....	414
Стаття 165. Стандартизація і нормування в галузі охорони земель та відтворення родючості ґрунтів.....	415
Стаття 166. Рекультивация порушених земель.....	416
Стаття 167. Охорона земель від забруднення небезпечними речовинами.....	417
Стаття 168. Охорона ґрунтів.....	439
Глава 27 Використання техногенно забруднених земель.....	446
Стаття 169. Поняття техногенно забруднених земель.....	446
Стаття 170. Особливості використання техногенно забруднених земель сільськогосподарського призначення.....	447
Глава 28 Консервація земель.....	448
Стаття 171. Деградовані і малопродуктивні землі.....	448
Стаття 172. Консервація деградованих, малопродуктивних і техногенно забруднених земель.....	449
Розділ VII УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗІ ВИКОРИСТАННЯ І ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ.....	454
Глава 29 Встановлення та зміна меж адміністративно-територіальних одиниць.....	454
Стаття 173. Межі районів, сіл, селищ, міст, районів у містах.....	454
Стаття 174. Органи, які приймають рішення про встановлення та зміну меж адміністративно-територіальних одиниць.....	457
Стаття 175. Порядок встановлення і зміни меж адміністративно-територіальних одиниць.....	458
<i>{Статтю 176 виключено на підставі Закону № 497-VIII від 02.06.2015}</i>	460
Глава 30 Планування використання земель.....	460
Стаття 177. Загальнодержавні програми використання та охорони земель.....	460
Стаття 178. Регіональні програми використання та охорони земель.....	462
Стаття 179. Природно-сільськогосподарське районування земель.....	476
Стаття 180. Зонування земель.....	478
Глава 31 Землеустрій.....	480
Стаття 181. Поняття землеустрою.....	480
Стаття 182. Мета землеустрою.....	481
Стаття 183. Завдання землеустрою.....	482
Стаття 184. Зміст землеустрою.....	485

Стаття 185. Організація та порядок здійснення землеустрою	487
Стаття 186. Погодження і затвердження документації із землеустрою	495
Стаття 186-1. Повноваження органів виконавчої влади в частині погодження проєктів землеустрою щодо відведення земельних ділянок	505
Глава 32 Контроль за використанням та охороною земель	508
Стаття 187. Завдання контролю за використанням та охороною земель	508
Стаття 188. Державний контроль за використанням та охороною земель	509
Стаття 189. Самоврядний контроль за використанням та охороною земель	559
Стаття 190. Громадський контроль за використанням та охороною земель	569
Глава 33 Моніторинг земель	572
Стаття 191. Призначення моніторингу земель	572
Стаття 192. Завдання моніторингу земель	576
Глава 34 Державний земельний кадастр	576
Стаття 193. Визначення державного земельного кадастру	576
Стаття 194. Призначення державного земельного кадастру	578
Стаття 195. Завдання ведення державного земельного кадастру	578
Стаття 196. Склад відомостей Державного земельного кадастру	580
Стаття 197. Кадастрове зонування	581
Стаття 198. Кадастрові зйомки	582
Стаття 199. Бонітування ґрунтів	583
Стаття 200. Економічна оцінка земель	584
Стаття 201. Грошова оцінка земельних ділянок	587
Стаття 202. Державна реєстрація земельних ділянок	643
Стаття 203. Облік кількості та якості земель	644
Стаття 204. Ведення Державного земельного кадастру	646
Глава 35 Економічне стимулювання раціонального використання та охорони земель	651
Стаття 205. Зміст економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель	651
Стаття 206. Плата за землю	651
Глава 36 Відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва	653
Стаття 207. Умови відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва	653
Стаття 208. Звільнення від відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва	657
Стаття 209. Використання коштів, які надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва	658
Розділ VIII ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА	660
Глава 37 Відповідальність за порушення земельного законодавства	660
Стаття 210. Недійсність угод щодо земельних ділянок	660
Стаття 211. Відповідальність за порушення земельного законодавства	661
Стаття 212. Повернення самовільно зайнятих земельних ділянок	664
Розділ IX ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ	675
Розділ X ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ	676

Примітка: Земельний кодекс України, Кодекс України «Про надра», Лісовий кодекс України, Водний кодекс України, Кодекс торговельного мореплавства України, закони, постанови Верховної Ради України, Укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, рішення Конституційного Суду України, постанови Пленуму Верховного Суду України, Інформаційні листи Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Вищого господарського суду України, накази Міністерства аграрної політики та продовольства України, Міністерства екології та природних ресурсів України, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Міністерства юстиції України, Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру, Державного агентства земельних ресурсів України, які наведені в даному Науково-практичному коментарі, використані з офіційних сайтів Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, Конституційного Суду України, Верховного Суду, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Вищого господарського суду України, Міністерства аграрної політики та продовольства України, Міністерства екології та природних ресурсів України, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Міністерства юстиції України, Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру.